

ALGIRDAS EŽERĖNAS
(Dr. Algirdas Bikulčius)

EDVARDUI BUROKUI

In Memoriam

Vilnius, 2015

Epo „MANO LAIKMEČIO AUTOBIOGRAFIJA“ fragmentas

EDVARDAS BUROKAS

Pradžioje šio tūkstantmečio
 Šių eilių herojus
 Eiliuotus vartė užrašus nebailius,
 Tuos, kuriuose aprašė,
 Ką jis tada galvojo
 Apie gūdžius sovietmečius
 Ir nūdienos veiksnius.

Eilių tų publikuoti
 Herojus neplanavo, -
 Pakako aibės straipsnių
 Jo veltui paskelbtų,
 Nes net padiskutuoti
 Su juo neasistavo
 Nieks, tik skandavo „laisvę“
 Daugumas net kartu

Todėl pasidalinti
 Savaisiais išgyvenimais
 Jis nutarė su represuotais
 Kolegomis kartos, -
 Tuos užrašus padauginti
 Ir į kelias jų sąjungas
 Išsiųst, - taip pasiguosti
 Bent dėl dalios tautos.

Kaip tarė, taip padarė...
 Jam nieks net nepaskambino,
 Net laiško neparašė:
 „Nei – ačiū, nei – išgrauš!“
 Tarytum susitarę...
 Herojaus tai nejaudino
 Ir šito jis neprašė.
 Ne tai svarbu, tačiau,

Kai rinktines išspausdino
 Kitas jis į muziejus
 Utenos ir Rokiškio,
 Net Puškino-Maskvos
 Ir Michailovskio kaimo

Iš ten laiškai atėjo.
 Šie mano stalčių puošia
 Kontekstu pagarbos.

Prabilo telefonu
 Tik Edvardas Burokas
 Iš Laisvės iškovotojų
 Tėvynės sąjungos.
 Jis pakvietė maloniai
 Ir be konteksto jokio
 Herojų asistuoti jai,
 Dalyviu tapti jos.

Jis, Edvardas jaunystę
 Tėvynei atidavęs,
 Ukmergėje moksleivius
 Būręs ją vaduot,
 Po bendrų išdavystės
 GULAGO vargęs lageriuos,
 Ir ten neraitęs bailio,
 O raginęs kovot

Dėl krašto laisvės kalinius, -
 Gamybą sabotuoti, -
 Nors taip vergų imperijos
 „Klestėjimą“ žlugdyt,
 Vorkutoj represuotųjų
 Surengti sukilimą –
 Visų tautybių „parijų“
 Ir ryžto nepristygt.

Iš lagerių vergijos
 Kai į vergiją atvirą
 Sugrįžo – veikė pogrindy
 Sovietų Lietuvos.
 Jai laisvę vėl įgijus,
 Godojo laisvės žarą
 Ir reiškėsi bendrijoje
 Dalyvių tos kovos.
 Jis Edvardas išleido

Penkias reikšmingas knygas
 Apie rezistenciją
 Narsuolių Lietuvos,
 Kurioje dalyvavo
 Jis pats, kai ryžto stigo
 Daug kam, kitiems – potencijos
 Ir jausmo pareigos.

O šių eilių herojus,
 Matydamas, kad atvira
 Kova pasiekti pergalės
 Kol kas nėra vilties,
 Darbuodamasis dėstytoju,
 Vedė slaptą karą
 Su valdžiusią valstybę
 SISTEMA sovšalies

Greta dalyko savo
 Dėstymo vis kartais
 Statistikos kartais primindavo
 Negirtinas žinias,
 O iš spaudos parinkdavo
 To, „mažina kas spartą
 Statybos komunizmo“,
 Nevyko nes kažkas

Aukštųjų nutarimų
 Ir kompartdeklaracijų,
 O tai docentą „liūdina
 Ir siutina labai...“
 Sovsantvarkos išniekinimą
 „Dengdavo“ citatomis.
 Kažkam, matyt, apskundus,
 Partbiuro samdiniai

Ateidavo į paskaitą,
 Kad didvyrį patikrintų, -
 Jis droždavo tą patį
 Taipogi ir prie jų,
 Kad palaikyt docentą
 Iki kvailumo tikinčiu
 KPCK diktatui, -
 Kvailu, o ne bailiu,

Buožvaikiu, netekusiuoju
 Tėviškės, GULAG-o

Kalinio, eksšaulio –
 „Bandito“ sūnumi,
 Tapusiuoju susipratusiuoju
 „Klieriku“ sovstabo
 Ir komunizmo saulės,
 Kurio siūtis kilni.

Edvardui pakvietus,
 Eilių herojus tapo
 Nariu ir publicistu
 Veikliu LLKS.
 Aš jiems kuriu epitetus,
 Kuriuos ši mano pasaka
 Vartodama neklystų,
 Neklystume ir mes.

GRAUŽATIS

(Epo „Mano laikmečio autobiografija“ fragmentas)

Laisvės ekskovotojas

Edvardas Burokas,
Vorkutos stalininės
Eksvergas-kalinys,
Į Lietuvą svajojęs
Gražinti jos išduotą
Laisvę, apsigimęs
Nenuorama karys.

Jaunystę paaukojęs
Dėl laisvės idealo,
Už jį daug metų kalintas,
Bet neišdavęs jos,
Sėkme neabejojęs
Ir iškovojęs pergalę
Ir nesiliovęs ginti ją
Nuo jai grėsmės naujos, -

Nuo valdančių savivalės,
Nuo turto išvogimo
Ir nuo globalizacijos
Grėsmingų pasekmių,
Valdžios kontrolės negalios,
Žmonių verslumo tramdymo
Ir monopolizacijos
Didėjimo dingsnių,

Jis orientavo „Varpą“ –
LLKS žurnalą
Inicijuoti kovą,
Kuris, deja, „po jo“
Problemoms prisimerkė, -
Šalies kilimo kelią
Projektais grįsti liovėsi
Ir jo žymes dėliot.

Jis, Edvardas, matydamas
Lietuvoje kas vyksta,
Kaip elgiasi netramdoma
Nuperkama valdžia,
Kam telkia ji palydą,
Jaunimas kaip išvyksta,
Nes Lietuvoj neranda
Kas veikt, kasa tuščia

Beveik jau amžiaus ketvirtį
Jo Lietuvą skandina
Užsieninių bankų
Mariose skolų,
Kodėl tai vyksta, svarstė
Ir, žinoma, kad pergyveno
Dėl Tėvynės nykio,
Griuvimo jos pilių.

Kai šių eilių herojui
Klausimu Jis priminė
Ką didvyris galvoja
Pats apie visą tai,
Tas, nesuabejojęs,
Atsakė jog Tėvynę
Kiti vėl okupuoja –
Magnatai, Jis slaptai

„Paramomis“ jų paperka
Seimūnus ir ministrus,
Taip pat šalies žiniasklaidą
Pelninga reklama,
Piliečiai verks, kaip verkė,
Vieni sau kviesis mirtį,
Kiti, lyg pasibaidę,
Bėgs užsienin minia.

„Tad ką daryti“ „Geistina
Pakeist valstybės santvarką, -
Neleisti prie jos vairo
Vairuot neišmanių...“
„Kam tai pavesti? „Seimui“
„Jis nesiims šią tvarką
Sukūręs pats...“ „Taip! Gaila, -
Seime nėra kilnių ir išmanių, -

Vieni artistai, dainiai,
Buhalterės, biznieriiai,
Filosofai, fizikai,
Anūkai ir vaikai
„Žymiųjų“ – neišmanėliai
To, ko į valdžią einama,
Vos iškepti politikai,

„Remtieji“ ne dykai.

Jis sakė – jį, m. daktarą
Į Seimą eiti kvietė,
„Paremti“ jį žadėdami,
Magnatai 3 kartus,
Kad vykdytų jų valią
Ir taip jis pats turtėtų,
Suprantama savaime,
Jei bus ten jiems klusnus.

Dar Edvardas teiravosi:
„Kur išeitis?“ Herojus
Jam pratarė: „Ji perversme
Ar mūsų Lietuvos
Iš naujo okupavime...
Aš net neabejoju,
Tai baisiai greitai bręsta
Be priešpriešos-kovos“.

„ES ir NATO saugo
Mus...“ „Bet konfederacijos
Nebūna ilgaamžės...
Geriau to nesulaukt...“
Buroko – mano draugo
Buvo liūdnos akys,
Kietai jis kumščius gniaužė...
Tokio dar nemačiau.

Nuo nervų dažnos ligos...
Kovotojas kankinosis,
Matydamas kaip tižo
Jo laisvinta tauta
Ir gal todėl susirgo
Jis vėžiu ir sugrįžo
Į amžinybę. Gražuiuosi,
Kad replika pikta

Netyčia prisidėjau
Prie draugo katastrofos.
Jis – mano bendrametis
Ir štai – jo jau nėra.
Jis ateičiai tikėjo
Tautos, ir, štai – palaidotas
Saltoniškių kapinėse.
O gūdi era

Vis tęsiasi – Jo šalį
Glemžia oligarchai –
Kolaborantai buvę
Sovietinės valdžios,
Jos turtą pasisavinę,
Statytiniai jų, santvarką
Patogią jiems sukūrę,
Šniupuoja prie ėdžios.

Paskui mane pamojo
Pažįstamas profesorius
Į Ozolo ir Endriukaičio
Šaukiamą Seime
Pasitarimą „gelbėtojų
Lietuvos“ nuo nuopuolio
Valstybei mūsų grasančiojo
Sunaikinti ją

Taip, kaip Žečpospolitą
Betvarkė sunaikino
To meto oligarchų
Savivalės metu,
„Dvarininkų „elito“
Valstybės sunykimą
Dėl jos ydingos santvarkos,
Kai nesama kaltų.

Istorija kartojasi...
Aš – šių eilių herojus
Suėjime klausiausi
Primityvių kalbų,
Jog reikia mums ne herojų
Su betvarke kovotojų
Kuo patriotiškiausių,
Vieningų ir stropių.

Tačiau nei – vieno žodžio,
Kad prie valstybės vairo
Reikėtų specialistų
Valdžios ir patirties,
Kad nepakanka pozų
Ir idealo gairių,
Šokėjų ir artistų –
„Pilypų iš kertės“.

Tada neapsikentęs
 Herojus tūlo epo,
 Dalyviams prisistatęs
 Nariu LLKS
 Ir ekssovietrezistentu,
 Be įžangos konteksto
 Kuratoriams pasakė
 Sumanymą remiąs,

„Tačiau iniciatyva
 Jūsiškė bus veiksminga
 Tik jei Taryba imsis
 SISTEMOS ir galės
 Ką nors nuveikt. Motyvas
 Šios tezės, - valdžiai stinga
 Išmanymo ir mechanizmo
 Valdymo šalies“.

Eilių herojus tęsė,
 Kad „Net Napoleonas
 Vadino nedoryb
 Didžiausi veikti tai,
 Esi ko neišmanėlis.
 Kartojimas šios nuodėmės –
 Vairuotojų valstybės
 Nusikaltimas jai.

Taip pat Platonas pliekė:
 „Po diktatūros eina
 Valdyt valstybę durniai
 Ir niekšai dėl naudos,
 Paskui jie keičias vietomis, -
 Į viešumą išeina
 Niekšai, seka durniai,
 Pripuolę prie ėdžios.

Jau Lietuva pribrendo
 Visiškai dėl perversmo
 Ar vėl dėl okupacijos,-
 Šios santvarkos negins
 Niekas... Jūsų pastanga
 Remiu, jei tvarką esamą
 Taryba transformacijos
 Būdu pakeist mėgins“.

Herojus šito epo

Juokavo, kad be teisių
 Jam pasivažinėti
 Jų automobiliu
 Nepatiki ničniekas,
 Nors gali tai ir vaikas –
 Tik vairą sukinėti
 Ir mindžiot pedalus.

O dėl valstybės valdymo,
 Reikėtų bent nutuokti
 Veikimą ūkio sferų
 Per 50-ties
 Bei svertus krašto valdymo:
 Jo teisę, ekonomiką,
 Vadybą, -jos kriterijus
 Ir reikia patirties

O Lietuvą juk leidžiama
 Valdyt net dainininkams,
 Buhalterėms buklioms, -
 Bet kam, kas įsigeidžia
 Ir kam tai tik patinka,
 Įtinkantiems „rėmėjams“
 Paslaugomis slaptom.

Jam Ozolas sušuko:
 „Gana! Nekomentuokime!“
 Herojus nesiginčijo, -
 Jam pritarė: „Gerai!“
 Nes Ozolo to būta
 Taip pat tik filosofo, -
 Profano krašto valdymo,
 Jei kalbam atvirai,

Tačiau jis – signataras
 Nepriklausomybės,
 Paskui orokai reiškėsis
 Valstybės valdžioje.
 Jis, aišku, irgi pergyveno
 Dėl griūties valstybės,
 Jos nedalios ir blaškėsi
 Toje nedalioje.

O čia dar aš... O ligos,
 Jų dauguma nuo nervų...
 Turbūt tokia ir Ozolą

Išrovė iš tautos,
 Jai nepriklausomybę
 Kūrusį, kaip Edvardą,
 Dalyvį krašto nuopuolio.
 Už repliką kremtuos...

Jis su kitais valstybę
 Ėmėsi valdyti
 Vietoje pasamdymo
 Tai veikti įgalius,
 O kai žinių pristigo,
 Padėjo ją skandinti,
 Jaunimą išdangino
 Kelt užsienio šalių.

Kai Mokslų Akademijos
 Salėje įvyko
 Tarybos steigiamasis
 Sambūris gausus,
 Herojus negalėjo
 Jam pasireikšti, -liko
 Nekviestas, nepagarsinęs
 To, kuo čia šviečiu Jus...

P.S. Ir man vis nevilty
 Peršasi gūdi
 Kūrybos tema, -
 Kaip jiems palikti
 Tą SISTEMĄ
 Ir dingti nebūty...

Edvardui BUROKUI

*Lietuvos laisvės kovų organizatoriui
 Ir veikėjui 80-mečio jubiliejaus proga*

Tavo ilgo gyvenimo žygio
 Ryžto ir rezultatų kovos
 Reikšmingumu ir didybe
 Aš žavėjauisi vis ir žaviuos.

Jubiliejaus proga Tau dėkingas,
 Kad dalia mano su Tavimi,
 Nors dešimtmetį tik meto vingiais
 Leido eit ta pačia kryptimi,

Kad man tapo raiškiu orientyru
 Veiklai nuostata Tavo narsi,

Kad aš poveikį Tavo patyriau.
 Ačiū, Edvardai, kad Tu esi!
 2013 02 13
 Pastaba. *Sukurta minint jo gimtadienį,
 kurio minėjime jis nedalyvavo, nes
 sunkiai sirgo. Po kelių mėnesių mirė.*

Tikrieji vyrai

Vyriškiai neverkia, neverkia,
 Kai slenka artyn nedalia;
 Jie rūstūs, draugėn susitelkę,
 Išaina ne žūti kare,

Išaina jie nesiaukoti,
 O kritusių auką parnešt.
 Neverkia jie, kai išvaduotieji
 Nekviečia jų pergalės švęst

Ir atstumia lauk juos, kad patys
 Už pergalės stalo susėst.
 Vyriškis neverkia pamatęs
 Tame naują gėdą šalies.

Jis pareigą vykdys – su blogiu
 Kovos, kol laimės arba kris,
 Su priešu savu, nepatogiu.
 Kovoiant ir vienas – karys.

Nėra tikėti kam...

Nėra tikėti kam. Monstrancijose – turtas,
 Valdovais renkasi sukvailinta minia
 Vėl buvusios valdžios suktus mankurtus
 Ir leidžia jiems apgaudinėti ją.

Ji sveiko proto priesakų negirdi.
 Ji skurdintojams nereikli, kantri.
 Siautėja šalyje dešimtmečius ją virkdę,
 Nenubausti už tai, nepasmerkti.

Senas pakeitusios ideologijos
 Neleidžia protui pasireikšt sveikam.
 Vėl slegia sąmonę jų tvaikas-smogas.
 Nėra tikėti kam, nėra tikėti kam...

Pionieriai

Pionieriai žūsta pirmieji.

Niekas nesaliutuos jų žūtims
Nesugriš jie į mūši išėję,
Jų istorija neprisimins.

Jie pirmieji pakils į ataką
Tapti simboliais karo aukų.
Neieškokite niekas jų kapo
Tarp nežinomo kario kapų.

Dėl aukos jų po žygio jų trumpo
Niekas jų nepagerbs, nei pagirs.
Nepatirs jie nei pergalės triumfo
Pralaimėjimo nei nepatirs,

Nes kova ta, pradėta jų, tęsis,
Pionierių pradėta kova,
Pionierių įamžinus drąsą
Pasekėjų ryžte liks gyva.

Nepagerbs pionierių-herojų
Įgyvendinimas jų svau.
Jie dėl pergalės pasiaukoję,
Perleis tiems ją ateis kas po jų.

Neliūdėkite juos prisiminę,
Jų dalia, tai manoji svaja.
Pavydėtinas kario likimas
Kristi kario žūtį mūšyje
Ne dėl šlovinimo jo, beje.

Užgesusių žvaigždžių šviesa

Nors jūs užgesote, išnykote sudegę
Visatos laiko ir beribės dausose,
Vis tebesklinda šviesmečių įveikus miriadas
Išspinduliuota Jūsų būvio amžina šviesa.

Nors Jūsų jau nebėr – vis tebesklinda
Prieš miriadas metų Jūsų paskleista
Į kosmosą, žingeidumu vylinga,
Jūsiškių siekių ir liepsnojančių aistrų šviesa.

Per amžius plėsis kosmosas gūdžios tamsos
ir stygių, -

Jums, jau sudegusioms ugningo Jūsų būvio
liepsnose,
Švytėti lemta amžinai visatos begalybėje

Kadais išspinduliuotą gyvenimo šviesa.

Vėl

Atgal pasuko upės,
Vėl liovės saulė šviest.
Dangus, tirštai apniukęs,
Patamsį ėmė plėst.

Jis, kai tamsa išplito,
Sudužo į šukes...
Ilga naktis be ryto
Kiek truks dar, kiek tvers dar tėt?

Vėl griaudžia kakofonija ,
Nežiūrėt veidų...
Nebesiorientuoju,
Kur bėgu, kur skrendu.

Edvardai!

*Sveikinimas Edvardo Buroko,
LLKS veiklos ir „Varpo“ leidybos
Organizatoriaus 75-mečio
Jubiliejaus proga.*

Aš Jums tostą poezijos žodžiu
Šio žavaus Jubiliejaus skelbiu
Nors jie nei didingumo, nei grožio
Viso Jūsų darbų didelių

Net dalies atspindėt nepajėgūs.
Siūlau šiandien pakelti stiklus
Už TAVE, lai orus jubiliejus
Šis tėt žygdarbį įkvepia Jus,

Tą, kuris kaip ir Jūsų gyvenimas,
Nuo jaunystės iki šių dienų
Telkia veikti piliečius ir stebina
Tavo ryžto išskirtinumu.

Skelbia „Varpas“ lai nuopelnus Jūsų,
Meilės žodžiai lai džiugina Jus
Nuolat it visada, kol mes būsime
Ir tada, kai jau mūsų nebus!
2008

Bendražygiai

Mūsų sueigose vis mažiau,

O jos pačios kas kartas tykesnės.
Susiglausti prisieina arčiau,
Kad užpildyti tarpus jau nesamų,

O išlenkę po vieną ar du –
Po stiklelį, nebe po stiklinę,
Mūsų dainą užtraukiam kartu:
Posmą vieną ar du atsiminę.

Tostus keliam už tuos, ko nėra
Ir laimėtuosius mūšius, ir žygius,
Ir su nuostata dar vis tyra –
Už gerovę tautos ir valstybės.

Bet dainos nebe tas skambesys,
Optimizmo nebėr ir orumo.
Dilgdo, dirgina bendrų ausis
Stygius tembro skaidraus ir darnumo...

Minime vėl laimėtas kovas,
Bet nedžiugina jų rezultatai,
Apgailėtinas minim aukas,
Bičiulius, tuos kurių ten netekome

Ir kurie pasitraukė po to –
Mus palikę, išėjo po vieną,
Mums nespėję ranka pamojuot –
Kas po antkapiu, kas po velėna.

Išsiskirstome nebe linksmi
Ir kas sau išsivaikštome tyliai,
Mus išdavusiaja viltimi
Ir laimėtom kovom nusivylę,
Net gi laisve, tada iškovota,
Susimokiusių sėbrų pavogta.
2009–2011

Išėjė

Kas karan išėjo, tie negrižo, -
Karas tęsiasi be pabaigos.
Skleidėsi pavasariai, rudens purvynai tižo,
Pusė sniegą protrūkiai pūgos.

Daug kas krito mūšiuose, kiti tebekariauja,
Eina į atakas, tūno apkasuos.
Mūšiai baigėsi vieni, kiti prasideda iš naujo

Dėl naujos idėjos, laisvės ar tiesos.

Karas niekada nepasibaigia.
Kas karan išėjo, tie negriš, -
Žus vieni, sutikę mirtį staigia,
O kiti laikyti frontą liks,
O žiniasklaida tai – melagingai ir grubiai,
Rašys
Apie karo eigą,
Tie, kas žuvo, patys nebegriš,
Bet už juos tęs karą jų darbai
Ir atmintis.

Keista tauta

Yra tokia
Keista
Tauta,
Verta išpeikt, -
Pati beveik
Išsinaikinusi
Lyg tai
Avių
Banda,
Apsišaukėlių Lyderių – Avinų
Išskirtinių
Tiktai
Antai
Balsingumu,
Rėksmingumu
Ar viešumu
„Žymių“,
Arba išgarsintų
Kas „remia juos“ juos, tų
Vedama
Į jos, veik tikrą
Istorinę
Skerdyklą
(Lyderiai tos
Tautos –
Nemokšos
Arba parsidavėliai –
Tik tiek ir tegali...)
Tokia
Tauta
Ne pašaukta
Dabar ir ateity

Pati
Save valdyti, -
Ji pasmerkta
Tiktai vykdyti
Ir nykti.
Toje
Tautoje
Dabar
(Gyva ji dar,

Nors greitai nyksta, -
Vieni išvyksta,
Kiti išmiršta)
Skurdu,
Nyku...
Man gaila protų
Ir aukų
Dėl jos kovotojų...